СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 225. Джерзи Сити, Н. Дж., понеділок, 28. вересня, 1925.

VOL. XXXIII. No. 225. Jersey City, N. J., Monday, September 28. 1925 THREE CENTS

Зїзд Міжпарляментарної Унії займеться справами національних меньшостий.

ЗІЗД БУДЕ НА ДРУГИЙ МІСЯЦЬ В СТОЛИЦІ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ І КАНАДИ.

ОТТАВА, Онтеріо, столиця Канади, 25. вересня. — Зїзд Міжпарляментарної Унії буде спершу у Вашингтоні, а відтак перенесеться сюди.

Перша сесія буде тут 13-ого жовтня с. р.

На сій першій сесії зїзд між іншим має обговорити справи національних меньшостий в рїжних державах.

По обговоренню сеї справи зїзд має принята відповідні резолюції і передати їх яко своє доручення Лізі Народів і всім представникам поодиноких держав, які належать через своїх послів до Міжпарляментарної Унії.

Сподіваються 400 делегатів з 39 держав.

Тут їх буде приймати офіціяльно канадійське правительство.

(Українцям судилося тепер хвилево бути „національними меньшостями" в Польщі, Румунії і Чехо-Словаччині. Імовірно з усіх тих держав будуть у Вашингтоні і в Оттаві посли-делегати і може між ними не буде ніодного Українця. Дятого їм легко буде боронити свої правительства, коли загально будуть піднесені кривди „національних меньшостий", а Українців, яких насилу проголошено в Польщі і Румунії „національними меньшостями" та навіть яко таким заперечено всіх національних прав, не буде кому оборонити. Тому то американські й канадійські Українці повинні заздалегідь подбати і вислати до Вашингтону і до Оттави своїх людий, щоб як слід поінформували делегатів про середньовічні умови, в яких томиться майже 9,000,000 Українців в польському і румунському ярмі).

ФРАНЦУСЬКИЙ ДОВГ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 25. вересня. — Американський міністер скарбу Меллон відкинув плян французького міністра скарбу Кая про сплату военного довгу Америці, а предложив свій плян, який зближується до англійсько-американської умови з 1923 року. На основі свого пляну Франція заплатила би Америці з процентами за 62 роки не 4 білюони долярів, як хоче Кайо, а 10 білюонів долярів.

Та, кажуть, Кайо сього пляну не прийме.

ШЕПП РОЗДАЄ ГРОШІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 25. вересня. — Тутешній міліонер, торговець кокосовими оріхами, старий Леопольд Шепп, призначив $2,500,000 на фондацію для хлопців і дрису такусаму суму на фондацію для дівчат. Завданнем фондації буде помагати молоді в моральному вихованню.

Одночасно він рішився, що приватних особистих допомог не буде давати. Лише призначив $23,000 для роздачі між своїх службовників. Се третій вже дар Шеппа для його службовиків сього року, який разом виносить до $70,000.

ЗАПОВІДАЄ 50,000,000 НАСЕЛЕННЯ НЮ ЙОРКУВ 1965 РОЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 25. вересня. — Директор школи архітектури при тутешньому Коломбійському університеті, професор Вилиям А. Боринг усвому звіті заповідає, що місто Нью Йорк за 40 літ мати-ме 50,000,000 населення.

ЗАПОВІДАЄ ДОВГУ И ОСТРУ ЗИМУ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 25. вересня. — Заповідник погоди із стації в Пекервил, Конн., відки заповідають погоду вже 37 літ, предсказує, що надходяча зима буде довга, остра і бурлива.

Він каже, що зима зачнеться сього року вже при кінці падолиста, імовірно великою снїговицею.

Про грудень так каже: До 10-ого грудня погода буде змінна і легка; від 10-ого до 15-ого буде дуже зимно і ясне небо; від 16-ого до 27-ого будуть бурі і снїговиці; останніх 4 дні грудня буде доволі тепло.

В січні, 1925, каже він, перших 5 днів ще теж буде тепло, але вже 6-ого зачнеться дїйсна зима зі снїгом, морозом і заметілями. Снїговиці, каже, будуть їти за снїговицями й одна буде гірша від другої.

Остру зиму з бурями заповідає теж на цілий лютий і март. Аж у квітні, каже, трохи потепліє, але і в квітні і в маю весняна пора буде ще доволі холодна.

На латинське Різдво по його предсказанню буде тепло, а на українське дуже студено.

Така погода, каже заповідник, буде на Сході і далі на захід в Злучених Державах.

$100,000,000 НА ПРОГИБИЦЮ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 25. вересня. — За нецілих 6 літ, відколи існує закон про прогибицю, Злучені Держави видали на вводженне його в житте $100,000,000.

За сей час правительство зібрало податку від виробу і продажі алькоголю (дозволеного) всього $350,000,000. Отже коли відчислити видаток, то остається всього $250,000,000 приходу для Злучених Держав, мінтим, як за останніх 6 літ перед прогибицією правительство мало доходу з податку від алькогольних напитків 2 білюони долярів, себто 8 разів більше ніж тепер.

Всі ті цифри обіймають приходи і видатки лише федерального правительства, але їх мають також і стейти.

КОМІСАР ПАЛЕСТИНИ

Новий комісар Палестини, льорд Памер приїхав до Єрусалиму. У приватній розмові промовчав політичні питання. Палата його на Оливній Горі була прибрана прапорами всіх держав, з вийком держав переможних.

ПОПЕЧЕННЯ ПРИЧИНОЮ СМЕРТИ ДІВЧИНКИ.

В страшний спосіб стратила життя 9-літна Галя Богоніс, дочка гром. Віннїпегу Йосифа Богоноса. В суботу 12. вересня, коло дому в їх сусідстві палили сміття. Діти забавлялися при вогни в той спосіб, що зносили папірчики та кидали їх на вогонь. Між дітьми була й Галя Богоніс. Коли приблизилася занадто близько до вогню, полумінь вчепилася до її суконки і суконка зачала горіти. Дититина пустилася втікати, та в сей спосіб тільки розжарила вогонь. На ратунок їй кинулися сусідні Жиди і придушуючи вогонь голими руками, тільки попекли собі пальці. Аж по хвили надбігла одна жінка і кинула на дитину свій ковт, котрим придушила вогонь. Покликано лікарів Диму та Новака і вони казали попечену дитину відставити до шпитадю, однакож попечення були такі страшні, що ратунок був неможливий. На другий день рано Галя Богоніс померла від попечення.

Померла була дуже цікава і розумна дитина. Ходила до Рідної Школи в Українськім Народнім Домі і належала до найбільше надійних українських дітий у Віннїпегу. Тому її передчасна смерть зробила загально болюче враження.

ПІМСТИВСЯ НА ПРАЦЬОДАВЦЕВИ.

Спірос Ментон, молодий вейтер в ресторані Грека Канельоса в Шикаго, розлив був зупу. За те Канельос відправив його від роботи. На відхіднім Ментон сказав: „Я з тобою ще порахуюся." Коли Канельос вернув на ніч домів, довідався, що недбалий вейтер утік з його 16-літньою донькою. Дня 10. вересня овідався про їх адресу і зателеграфував: Благословлю вас, а ти, зятю, вертай до роботи назад."

НОВА УКРАЇНСЬКА ГАЗЕТА.

В Оломунці на Чехословаччині появилася нова українська газета п. назвою „Голос України". Газета зве себе органом українських національстів і виходитиме три рази в місяць. Метою її обслуговання духових потреб українських емігрантів, в першу чергу українського робітництва.

90 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ ШКОДИ ВІД РЖІ.

Оттава. — Гон. В. Р. Модервел міністер рільництва сказав, що 1916 рік був найгірший для Канади. Того року ржа ушкодила пшеницю в Манітобі і в Альберті на 150 мілионів долярів. Ржа ушкоджує канадійське збіжже кожного року на яких 90 мілионів долярів.

НАЙШЛИ ЗОЛОТО.

Форт Вілям, Онт. — Т. Діваней і Фід Кеймерон найшли пас золота лише одну милю від залізничої стації Ташота, в північнім Онтеріо. Пас широкий на 12 стіп, і, як показалося, одна тона золотої руди видасть золота на вартість 119 до 140 долярів.

ТРОХ ЖІНОК БУЛО ЙОМУ ЩЕ ЗАМАЛО.

Пан Йоахим вже від 5 року життя не управляв ніякої иншої забави, як з дівчатами. Велика охота до жіночого роду не опускала його і в пізнійшім віку. Маючи тепер 53 років, не приходило йому нічого більше в голову крім жінок. В нотесі його серця було записаних богато дівочих імен. Яко 30-літній молодець вибрав собі одну, найкрасшу, і оженився. Може був дожив з нею віку, але вибухла війна і Йоахим пішов слави добувати. Дуже скоро забув свою жінку, а давні кавалерські здібности пробудилися в нім в цілій величи! Серце Йоахима записувало богатобогато чарівних дівиць, а вкінци вибрало одну. Оженився другий раз, але яко пан Радзіковський. По війні вернув до Варшави. Серце його підскакувало на два цалі в грудях на вид уродливих Варшавянок. Стефи, Ванди, Ірени і другі не давали йому по ночах спати. Покинув дім і другу жінку. Пропав, як камінь у воду. Довго плакала невіста за вірним мужем, довго шукала, та пропало! Одної ясної ночи заколотила поліція помилково солодкий відпочинок Йоахима в обіймах чудової русалки. Пан Йоахим називався вже Франковський, а його товаришка була молода, уродлива й богата вдовиця, з якою успів вже дати на заповіді, та намірав вступити в стан супружеський, яко вірний і нерозлучний муж аж до смерти. Нитка по нитці і немолодого кавалера замкнули до арешту. Він стане перед судом за всі свої прогрішення, які поповнив з любови до красного пола.

ГРІМ З ЯСНОГО НЕБА.

Труро, Н. С. — З ясного неба вдарив грім і роздер оноді дерево при улиці Вокер, залетів до хати по телефонічнім дроті, спалив телефон і вийшов отворениим дверима на двір. Дитину, яка стояла у дверях, не чіпнув, але переходячого по при хату тротуаром чоловіка приголомшив. Кілька иншим людий зазнало великого потрясення і телефонічні апарати були ушкоджені. Дивним є це, що на небі не було ані одної хмарини і сонце ясно світило у хвилі, як грім вдарив в дерево і наробив так богато шкоди.

БУДЕ МОЖНА БАЧИТИ ЛЕТ КУЛІ.

В Лондоні винайдено і збудовано вже для великобританської адміралиції кінематографічну машину, якою береться 5000 образків на секунду. Тою машиною буде можливо досить виглідно взяти знимку з лету кулі випаленої з кріса, експлозію і взагалі всякий взрив і наслідки його. Ця машина називається „Гіп Гайлс Репід Кінема". Щоби мати добре поняття про цю машину, вистане, порівнати її зі звичайною кінематографічною машиною, яка бере тільки 160 знимок (образків) на одну секунду.

МОЛОДА СТАРУШКА.

До клініки в Голлові, в Англії зголосилась 102-літня жінка з прощенном добути їй цвях, яким себе зранила. Сама прийшла до шпитаю і вернулась до хати, де сама дбає за свое господарство. Лікарі були здивовані її здоровлям.

БРОСКВИНІ ПЕРЕМІНИЛИСЯ В ГОРІВКУ.

У фрейтовім вагоні привезено 10. вересня до Віннїпегу з панамського каналу 50 скринок „бросквинь без кісток." Коли виладовували скринки з вагону, зявився інспектор моральности Еді, котрому видалося підозрілим, що якісь гарно вбрані люди виладовують тяжкі скринки. Еді розбив одну скринку і замість бросквинь знайшов в ній дорогу скачменську горівку. Вартість горівки є принайменше 3,000 долярів. Вислано її до Віннїпегу зі Скотляндії через панамський канал, аби не викликати підозріння.

ПОРТРЕТ ЛЕНІНА З ДОРОГИХ КАМЕНІВ.

У Ленінграді складає артист Чехонін мозаічну дошку з рїжнородних уральских дорогоцінних каменів (самоцвітів), яка має представляти портрет Леніна. Чехонін занявся цею роботою з ініціятивы та доручення правління Т-ва „Російський Самоцвіт."

ПЕРЕСТОРОГА ПЕРЕД ОБМАНЧИВИМИ ЕМІГРАЦІЙНИМИ АГЕНТАМИ.

Діло пише: Доходять до нас відусіль вістки, що в останнїм часі виринули по селах людці, які пропонують селянам емігрувати до Америки на надзвичайно корисних умовах; агент обовязується покрити всі кошти подорожі емігранта, запевняє, що емігрантови не треба мати при душі ані цента, й жадає лише звороту 200 дол. по довгім часі, коли емігрант мати-ме вже заробіток в Америці! Очевидно, що такі умови служать лише за приману для наївних і легковірних, які віддають себе на ласку й неласку в руки темних індивідуів. Тому, що тим людям ідуть дуже на руку наказні війти, заходить підозріння, що маеться тут до діла з організованою акцією з відома й покровительства згори, для ловлення жертв до чужинецького французького леріону задля відправи за мароканський чи сирійський фронти. Тому звертаємось з пильною пересторогою перед того рода агентами анонімових інституцій.

ЗАТУШОВУВАННЯ ГРАНДІОЗНОЇ ОШУКАНЧОЇ АФЕРИ.

З деяких натяків польської преси можна зміркувати, що справа великанських обманств Кольніка й Пістинера, жертвою яких упав цілий ряд банків разом на суму 800,000 долярів, буде затушована. Вказує на це м. и. і те, що Пістинера гадають обвинувати в обманстві щойно тоді, коли покажеться, що його дворі перевисшують вартість його фабрики „Мазага" (малопольське закладу гарбарське"), а з другого боку „владзе" (м—ство фінансів і торгу й промислу, Банк Польскі) стараються ратувати „Мазагу" як поважну „пляцуфку" господарську. Жерела спроб затушувати цей небувалий скандал треба мабуть шукати в заяві кн Кольніка так і Пістинера, що вони в своїй обороні не будуть лякатись витягнути на світ силу анальогічних випадків; Пістинер вже навіть почав складати ревеляції — і мабуть вони спонукують навіть самих пошкодованих рятувати його. Покищо оба „герої" сидять у слідчій тюрмі.

Самі большевики признають, що вони привернули в Росії самодержавє.

НАРОД НЕ МАЄ ПРАВА АНІ НЕ БЕРЕ УЧАСТИ В ДЕРЖАВНИЙ ГОСПОДАРЦІ І В ЗАКОНОДАВСТВІ.

РЕВАЛЬ, столиця Естонії, 25. вересня. — На останній конференції російської комуністичної партії делегати дорікали, що совети в Росії завмерли і селяни й робітники не беруть в них участи. Щоби справу провірити, вибрано там слїдчу комісію, яка мала сю справу прослідити і предложити звідомленне.

Вона вже розвела доволі пильну працю і подвала з московських комуністичних газетах свое перше загальне звідомлення.

В сьому звідомленню комісія каже:

Совети ані місцеві, ані губернїяльні, ані краєві, ані федеральні майже не істнують. Власть в советах має кілька осіб, які творять президію і які все виконують по свої волі. Совєти сі президії скликують лише кілька разів у році на короткі 2-годинні сесії, які є лиш декоративними зібраннями для піднесення рук.

З уваги на те нарід не інтересується советами і не бере участи у виборах. В 1922 році голосувало до советів 36%, у правненних до голосования, в 1923 усього 32%, а в 1924 лиш 24%. А кромі того і вибрані члени советів не приходять і на сі двогодинні зібрання кілька разів до року. Їх участь в советах малеє постійно, майже з дня на день. Се, між іншим, і тому, каже комісія, що совети є під приказами комуністів, які для широкої виборної публики цілком чужі.

Отимто совети стилися зовсім мертвими тілами, але се не разить, бо советські закони і так не дали їм жадних прав.

Отак, каже комісія Р. К. П., власть виконує в Росії адміністративна влада під наказами управи комуністичної партії („політбюра") і контролею ГПУ. („государственного политического управління" — так перезвано Чеку, себто тайну поліцію), а совети мертві і тільки для зверхньої декорації.

До сього, поясне комісія, причинились богато заїзники і громадянські війни, бо для оборони треба було зосередити власть в самому центрі і створити державну керму як найбільше зближену до автократії (самодержавя). Але се, так кінчить комісія своє перше звідомленне, не заперечує сумного факту, що совети вже не істнують як чинники пролетарської демократії.

Тепер комісія працює над способами заради лиху і теж подасть із сього своє звідомленне до прилюдного відома.

БОЛЬШЕВИКИ ПРОТИ КОМУНІСТИЧНОЇ ГАЗЕТИ.

ПАРИЖ, 25. вересня. — Французькі комуністи, які вернулися з Росії, нарікають, що російські большевики заборонили в Росії продаж французького комуністичного дневника „Льюманіте.

Вони кажуть, що російські большевицькі комісари відповіли їм, що ся газета занадто остро виступає проти уряду і дисципліни і тим небезпечна для Росії. Натомість французькі буржуазні газети підпирають владу і є за дисципліною й порядком і тому їх дозволено в Росії.

ФРАНЦУСЬКА ПШЕНИЦЯ.

ПАРИЖ, 25. вересня. — Франція сього року мати-ме зі збору пшениці дома і в Альжирі (в Африці) біля 10,000,000 метричних тон.

Сей засіб вистане на вживленне Франції протягом року. Власники млинів спроваджувати-муть пшеницю із закордону тільки для фабрик макарану.

БІДА В ПОЛЬЩІ.

ВІДЕНЬ, 25. вересня. — В Польщі знову виростає щораз більша фінансова скрута. Вартість „злотого" (паперового) паде і публику огорнула паніка, що злотий може пійти слідом небіжки марки польської, через якої смерть населенне богато втратило, а правительство зискало.

Жиди з Варшави і Лодзі приїздять щораз частійше сюди і до Берліна і масово викуповують американські доляри, щоби вартість свого грошевого засобу зберегти вчасі нової фінансової кризи Польщі.

Польський премієр і міністер фінансів Володислав Грабський думав зарадити кризі через ощадности у военних видатках, але сьому рішучо спротивився міністер війни Сікорський.

ТЮРМА ЗА СТРАЙКОВУ АГІТАЦІЮ.

ВАРШАВА, 22. вересня. — Польський окружний суд в Лодзі засудив комуністичного посла Станислава Ланцуцького на 6 літ тяжкої тюрми за агітацію за загальним страйком.

„ДО МОРЯ".

БЕРЛІН, 25. вересня. — Поляки з великою завистю глядять на німецьку пристань Данціг, яка заключе польську шийку над Балтійським морем, але не є польською, а німецькою твердинею, хотяй і „вільним містом". Ще більше їх болить, що зараз в сусідстві і Литовці мають свою пристань Мемель, а вони жадної і тому будують свою власну пристань Гдиню. На гдинї і піску, годину їзди від Данціга, зачали Поляки будувати свою пристань. Там ще зовсім пусто і недоступно. Але Поляки зазялися побудувати свою пристань — для торговлі і навіть яко басен для своєї военної фльоти, яка вже має адмірала, моряків і один корабель. Кромі того там хотять Поляки побудувати і купелеве місце, щоб сим робом стягнути туди більше людий і збудувати місто.

Всі ті заходи коштують богато гроший, праці і труду, а найбільше потріотичного запалу, якого Поляки вживають для осягнення своєї мети.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:	ПЕРЕДПЛАТА:
Three cents a copy.	Поодинока число три цента.
One year ..... $ 7.00	На рік ..... $ 7.00
Six months $3.75	На пів року ..... $ 3.75
Three months ..... $ 2.00	На три місяці ..... $ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:	В Джерзи Сіті і Заграницею:
One year $10.00	На рік $10.00
Six months ..... $ 5.00	На пів року ..... $ 5.00
Three months ..... $ 2.75	На три місяці ..... $ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬЩУ ПОКИДАЮТЬ

З Европи повідомляють, що чеcько-словацький міністер закордонних справ др. Едвард Бенеш віднісся до Німеччини з предложенням на заключення умови про запоруку німецько-чеcької границі, на зразок пляну німецько-французької умови.

Кажуть, що Німеччина се предложенне взяла прихильно під розвагу, а як повідомляють з Чехії, всі чеські газети одним хором одобрили сей плян яко дуже розумний і дуже добрий.

Колиб дійсно Німеччина і Чехо-Словаччина заключили такий договір, то вона не потребувала би зброїтись на німецькій границі. Отже мала би спокій і ощадженні гроші могла би вжити на інші цілі.

Німеччина малощо зискає, бо явно зброїтись і так їй аліянти не позволять, а ще до того болить Німців, що в Чехо-Словаччині три і пів міліона їх братів не мають самоуправи ні сеї міри свободи, яка належиться значній частині великого німецького народу. Але вона може осягнути бодай одно: Вона може роздвоїти чеcько-польський союз проти Німеччини. І за саме те їй варта підписати такий договір.

З Польщею Німеччина не хоче підписати договору, бо вона-ж їй забрала її землі і скарби, а з Чехо-Словаччиною вже остільки інакше, що хотяй і се забрала німецькі землі, та забрала їх не від Німеччини, а від Австрії, до якої і Чехи належали.

Се Поляки розуміють і відомости про німецько-чеcький договір гонять їх до божевілля.

У сьому божевіллю вони називають Чехів „зрадниками Польщі" і вигрожуються їм, чим можуть.

Зрадники, не зрадники, Чехи Польщу і так все ненавиділи, то нема їм що зраджувати. Але польську політичну і дипльоматичну глупоту то таки видно. Коли Поляки вірили, що Чехи будуть битись проти Німеччини, чи когонебудь іншого, за Польщу, або що також і хтонебудь інший буде за неї битись колинебудь і проти когонебудь, то що се така віра як крайна глупота?

Настане пора, що всі виступлять проти Польщі, не тільки за її „границями", але і в її „границях". У своїй вшехпольській політиці Поляки мусіти-муть полягати тільки на своїх власних силах і кінець „великої" „історичної" Польщі мусітимуть теж лиш собі приписати, а нікому іншому.

ПРОТЕСТ ПРОТИ ПОЛЬЩЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ГІМНАЗІЙ У ЛЬВОВІ

Дня 2. вересня с. р. удалась делегація Комітету батьків учеників І. кляси обох українських гімназій у Львові, під проводом посла Бориса Козубського, до куратора львівського шкільного округа Собінського. Делегація вручила кураторови меморіял, виготовлений для міністра освіти, з протестом проти утраквізації обох українських гімназій у Львові. Собінський заявив делегації, що він не може здержати виконання міністерських заряджень, а вручений йому меморіял негайно перешле міністрови Грабському. У відповідь на се делегація заявила кураторови, що родичі не будуть посилати своїх дітий до утраквізованих клясс.

ПОЛЬСЬКА ПОЛІЦІЯ РОЗБИВАЄ ЗБОРИ КООПЕРАТИВИ

Кооперативна Народній Дім в Рудках скликала на день 25. серпня, 1925, надзвичайні збори до своєї домівки, щоб відновити кредитовий відділ. Двох жандармів увійшло до салі і жадало доказу, що зібрані є членами Народнього Дому, під загрозою не допустити до зборів. Тому, що кооператива рахує понад дві тисячі членів, перевести жадание жандармів було не можливо. Тай взагалі се вперве жандарми виявили претенсію заглядати до ділових книг. Не помогла навіть інтервенція в старостві. Треба було виготовити запрошення поодинокім особам. А тимчасом богато осіб не мало часу так довго чекати і пішли додому. Коли жандарми побачили, що збори відбудуться під іншою формою, віддалились і не вернулись. Се свідоме нарушение закона про збори, але Поляки не знають „владзи" без розбою.

ПЕРЕД УПАДКОМ УРЯДУ ГРАБСЬКИХ

КОМУНІКАТ УКРАЇНСЬКОГО ПОСОЛЬСЬКОГО КЛЮБУ.

Український Клюб, на свому засіданню дня 1. вересня с. р. радив над справою розпучливого економічного положення українського села у звязку з відомими розпорядками міністра фінансів Владислава Грабського, який хоче голодом і повною руїною сільського господарства ратувати польські злоті. З метою висвітлення сеї справи і відповідного реагования, Український Клюб рішив домагатись негайно скликання сойму.

До сього рішення спонукали Український Клюб також останні острі розпорядки міністра вироіспоповідань і освіти Станіслава Грабського, які тяжко вдарять українське шкільництво.

ПОЛЬЩА КИДАЄТЬСЯ В ОБІЙМИ РОСІЇ

Як колишня польська марка, як теперішний „сталий" польський злоти так і польська політика раз-у-раз хвилюється і не може ніяк устабілізуватися та знайти на міжнародним ринку сталого курсу. А все те тому, що Польща все ще не змогла станути на власні ноги, що її злоти залежний від гумору заграничних банкирів, а її політика від того, як відносяться до неї її вороги і приятелі. Не вела вона і не веде самостійної заграничної політики, а тільки стоїть в хвості своєї покровительки Франції. А та послідна сама в великих клопотах, а при клопотах, як то звичайно в життю буває, зачинає чимраз більше забувати на своїх приятелів, а оглядатися більше на себе самого.

Всяка боротьба має свій конець. Коли втахнуть пристрасти, холодний розум начинає брати верх. Таке і з Французами. Вони виграли світову війну, відібрали від Німців свої землі і зачинають думати над тим, що отсе прийшов той момент, коли розумною політикою буде можна довести оба ворогуючі народи, себто французький і німецький до згоди. Всі їхні спроби цілковитого знищення і територіяльного розбитя Німеччини показалися безуспішними. Спротив цілого німецького народу та других держав, головно Англії, змусив їх до відвороту. Вони мусіли зрезигнувати з твердення Надренської Країни, а навіть вицофувати свої окупаційні війска.

В тім часі можна було завважити один дуже знаменний факт. Ото французька преса, яка на загал відносилася дуже ворожо до Німеччини, прибрала сьогодня вже дещо умірковований тон, який тревае і до сегодня. Крім цего можна ще завважити тепер і те, що культурні взаємини між обома народами зростають. Навіть ті, що недавно ще кидали громи на варварство Німців, підносять тепер їх високу культуру та заявляють, що ворогования тих двох найбільш культурних европейських народів може тільки принести культурну загибель цілій Европі. Такі і тим подібні голоси можна почути і по німецькій стороні.

З другої сторони прямує знова Англія на міжнародній арені недвозначно до англійсько-французько-німецького союза. Гарантійний пакт є нічим іншим а тільки помостом до цієї нової міжнародної констеляції. Таким Союзом хоче знова Англія ізолювати Росію, з якою вона входить в явний конфлікт. Совіти всіма силами намагаються підкопати значіння і вплив Англії в Азії, особливо в Індіях, щоби в той спосіб знищити її власну силу, якої опора лежить в Азії. Заворушення в Хінах, що спрямовані в першу чергу проти Англії, це в великій мірі робота совітів. В заплату за це хоче Англія підкопати Росію в Европі і утворити тут таку міжнародну комбінацію, яка могла би в кожній хвилі приперти Росію до муру.

Серед того моря пливає розбитий польський човен і не знає де причалити. Польща бачить, що не буде вже можна довго їздити на протинімецькім конику. Вона бачить, що їй несе пакт забезпечення. Що вона буде залишена на случай німецько-польського конфлікту своїм власним силам. Що можливість нової французько-німецької війни слабне, а німецько-польської зростає, а що більше рахується за цілком певну.

І знайшла ратунок. В пригоді стали їй заяви совітського мін. закордонних справ Чічеріна та самого Рикова, в яких вони публично заявилися за мирним сусідським співжиттям з Польщею. Чіпілася тепер Польща цих заяв як сліпий плота та заговорила новою мовою, що мовляв нічого не стоїть на перешкоді приязни тих двох народів, а противно, їх лучать спільні інтереси. Тут спільними інтересами треба розуміти українські землі, що їх загарбала Польща та Росія. Іх то коштом малаби бути запита польсько-російська угода, яка зладналаби Росії завзятого союзника в боротьбі з Англією, бо Польща відомий ворог Англії. Зате Польща зєдналадби собі могутнього союзника на случай війни з Німеччиною і буйби вовк і коза ситі. Як бачимо, всьо складається як найкраще.

Мимо цего та нова орієнтація хромає. Польща забуває, що вона не граничить з Росією а тільки з Україною. Що Чічеріна і Рикова прийнято на Україні з великим невдоволенном та що українські маси за Збручем голосно протестують проти польського наїзду на західно-українські землі. Що не можна думати з українського боку про ніяке замирення з Польщею, як довго вона не віддасть насильно загарбаних українських земель та що ніякий український уряд такого замирення не підпише і не додержить.

Як довго Польща держить наші землі, може бути в нас мова тільки про війну з нею, а не мир. Над тим вона повинна серіозно застановитися, якщо хоче мира з Росією. Бо мир з Росією без замирення з Україною, і то замирення дійсного, а не формального, буде для Польщі безрезультатним. Навіть на случай заключення мира Росія не буде могла зайняти сучасну позицію як займала в світовій війні Італія супротя своїх союзників Австрії і Німеччини.

ПІД УВАГУ ВСІМ НАМ

ЧОГО НЕДОСТАЄ НАМ СТАРШИМ, І ЧОГО ПОТРІБНО НАШИМ ДІТЯМ.

(Допись).

Вже осьмий рік на українських землях іде кровава боротьба нашого народу за самоуправу, за незалежність, за волю України. Розбурхане війною життє поставило нам задачу: виборти для себе свою власну хату, свою державу. Така задача не легка для кождого поневоленого народу, а тимбільше для нас, що від століть не знані світови мучились у комірчині на нашій не своїй землі, не знаючись навіть із братами й сестрами, дітьми одної матері України, котрі жили закордоном під царським кнутом. В Австро-Угорщині, у Галичині, ми були чи не найбідніщими під зглядом майна, одначе помимо того стояли висше свідомістю, що виявилось підчас переломових хвиль у завзятій, важкій боротьбі. А на Великій Україні хоч може і не найбідніщі, то на жаль, меньше свідомі і тому найбільше гноблені. Там як школа, так церква і найменший уряд з виїмкою рідні та сусідів, було не наше українське, але московське. Мала горстка щиро працюючої української інтелігенції була цілий мозок нашого народу у такій великій хвилі, як світова війна.

Поза тим нас поверх 35 міліонів людий бідних поневолених національно несвідомих, а звичайно навіть негрампотних, темних на свою історію, мову, і навіть на своє імя.

Застановімся-ж на хвилю та уявім собі, що серед таких умов, життя поставило нам найтруднійшу задачу, до котрої ми майже не були приготовані, а тимбільше до такого великого діла. І коли нам, світом і самим собою забутим, все таки удалось в 1917 році зібратися в одну сильну лаву і голосно дати знати цілому світови, що ми Україні ще живемо яко окремий народ, котрий самий хоче збудувати собі хату, свою українську державу; господарювати в ній і захистити її від зовнішніх ворогів, то вже само собою свідчить, що ми здоровий матеріял, котрий міг би бути силою для культури світа. І коби нам ще хоть сорок років було до світової війни пощастилось мешкати хоть в чужій хаті (на своїй землі) але у добрих людий, а не московській тюрмі народів, або під опікою австрійсько-польської спілки. І се браття, Українці, треба матин на увазі, коли передумуємо і застановляємось над нашою долею від 1917 року донині. І коли зрозуміємо сі найголовнійші причини то з певностю запересатнем парікати на людий, себто на одиниці, як Грушевський, Петлюра, або Петрушевич, і таким приписувати всяку вину і лихо. Не ім, але вина лежить загально у нас самих. Коли зрозуміємо се і признаємось до вини, то певно не будемо руководитись пустою і неоправданою зневірою. Загал нашого народу ще не був підготований вік слід до державно-творчого діла. І коли сей загал (ми) домагались чудес від провідників, то се неразумне і не оправдане.

В першій мірі перейдімо своє родинне і громадське культурне виховання, а пізнаємо, хто ми! Без культурного виховання, сього найголовнійшого чинника в нинішній цивілізований добі, ми не зможемо удержати вільної України у своїх руках, хотяй би нам другі держави подарували її. У нас бачите ще замало громадян і тому у такий важкий шлях наш, як в громадянськім так державнім ділі. І ту треба знову „громадою обух сталить".

А громаду і державу творять загально живі сили народу. Як такої нема, не буде громади, не може бути і держави. Коли ми б... що справедливо збудували свою українську державу, правлену більшостю нашого народу, так ми мусимо загально вимагати від себе більше громадсько-державного хисту і культури.

Майже ніяке і найдрібніше діло родинне чи громадське не пійде добре, коли гурт людий складається з особних хитрунів, людців некультурних, без поваги і чести. Поступ одиниць не тільки в громадсько-державнім життю, але і в родиннім має на увазі не себе а родину або громаду, з котрою мається один інтерес і тусаму долю. Колиж такий хитрун не виконує точно обовязків на нього даних; не признає вірности; не захоче поваги у свому родинному чи громадському життю, а тільки всіми можливими способами добивається до своєї хотяй незаслуженої користи, без огляду на чужу кривду, не знаючи відвічальности ні посвяти за громаду, то такий не є членом родини-громади чи нації, а дикий звір в людській тілі, котрий завсіди нищить підставу народнього життя. Такимсами є сеї человік, що для слави або і зиску, демагогічно і брехливо одурює меньше свідомих братів, щоб тільки приєднати таких до себе, не звертаючи уваги на загальнонародне добро.

А щоби прийти до культури, ми мусимо повести розумну агітацію, більше освідомлюючим читанням, зборами, відчитами (в теперішній осінній та зимовій порі) по всіх найменших закутинах нашої землі, і на еміграції, і сей крок збільшить у нашого народу культурні цінности.

І не тільки словами але й примірним ділом, як для молодших так і старших, а в такий спосіб виробимо для себе самих нову, котра видасть нам богаті плоди потрібних чеснот, яких конечно потрібно для родини-громади, а відтак і держави.

* * *

Ще одно візьмім собі до серця і памятаймо, що **загальнонародне виховання починається в родині, в хаті**, де буває часто щодень, або й ніч, сварка, проклони і бійка; де праця домашня втратила свою честь; де пияньство на кождому кроці свідчить про нечистість; де ординарність і неласкавість до дітий. Не поможе ніяке фарисейство слів або наука моральна, бо не се, а дійсне життє родичів оставить глубоку рану в душі дітий, слід, що лишиться не зміненим на ціле життє.

І з таких молодих поколінь в будучности має бути здорово думаюча чи культурна нація, здібна до організования чи управління сама собою?

Тут замало місця, щоб ширше писати про виховання у всіх таких випадках, і на се треба осібних книжок, о котрі не трудно, коли хочемо, а повинні про се знати.

Однак здорово думаюча мати, добра мати, звичайно відчуе серцем і зверне увагу дітий добрим способом (не проклоном) та старається виховати набудуче придатних і потрібних громаді, а тимбільше собі людий.

Родичі мусять научити дитину пошани для себе і старших, а також послуху. Се осягається повагою родичів, без проклонів і бійки, але добрим пояснюючим словом і приміром, щоб не зломити духа діточого.

Ми ніколи не повинні ганьбити або завстиджувати дитину в присутности других, а особливо чужих. Ми як родичі все мусимо знати, чого хочемо від дітий. Приміром, даючи наказ, наперед повинні обдумати, а опісля безуслівно подбати, щоб такий був точно виконаний. Із той спосіб діти переконаються, що родичі не тільки найсильнійші, але і найласкавійші для них. І коли в хаті в передшкільному віці защіпиться в дітий перші потрібні правила послуху і порядку, то се лишиться у них на ціле життє. І коли так підготовлена дитина приходить до школи, то можемо много більше дати хісна для себе, для родини, а пізнійше для громади і держави.

Василь Ч—ий.

НОВІТНЄ НЕВІЛЬНИЦТВО

Або є ще де невільники, здивовано спитає читач. Так. Союз Народів видав про це обширний звіт. На світі є ще невільники, є ще торговля невільниками потайна, замаскована або й явна. Законного невільництва нема в ніякому християнському краю, крім Абесинії. Але й абесинський уряд, від коли ця держава стала членом Союза Народів, запевнює, що старається знести всяке невільництво у себе. І в більшости нехристіянських країв знесено невільництво. Воно признане є ще в деяких азійських, передусім музулманських краях, у Тибеті, Непалі, Афганістані, Геджасі і ин. арабських державах. Коран допускае невільництво, тому в музулманських краях тяжко його знести. В Африці, що майже вся належить до европейських держав або бодай є під їх впливом, нема законного невільництва. Рація або грабіжницькі походи, підчас яких брали в полон жінок і дітий, тепер уже неможливі. Ще лише часом порівають невільників кочові народи на краю Сагари. І „християнські" Абесинці таким робом здобувають собі дешевих робітників, але тепер там за невільництво грозить кара смерти. Війни між племенами, при чому побіджені ставали невільниками, належать уже майже до минувшини, а саме з того часу, як часть світа заселену чорношкірими почали правильно кольонізувати.

У деяких музулманських краях є ще правильна торговля невільниками. В Геджасі відбуваються публичні ярмарки невільниками, формально санкціоновані урядом, бо від кождого проданого невільника у уряд жадае оплати. Через Червоне море і залив Адену відбувається правильний транспорт невільників муринів із Африки до Азії. Також проші до Мекки дають добру нагоду перепачковувати молоді дівчата на невільницькі базари. Тут торговля невільниками й дівчатами (нерідко й білими) йде рука в руку. Часто буває таке, що на домагання консулів звільняють невільників, а вони небаром знову попадуть у неволю. Часом і тому, що невільники й самі не хочуть іти на волю, бо не можуть вернутися у рідні сторони.

Крім невільництва є ріжне кріпацтво в ріжних краях. У французьких кольоніях горячої Африки. такі кріпаки становлять спеціяльну суспільну клясу і вони є численнійші, як вільні. Вони не є власністю хазяїна лише залежні від нього. Мають найбільшу часть землі, але часть жнива мусять віддати хазяїнови. В далеких простерах, в середині Бернео й Нової Гвінеї є також рід кріпацтва. Годі сказати, чи то примусове невільництво або добровільна служба з давніх часів або лише служба за довги. Дальше слід згадати примусову роботу в дуже багато кольоніях.

До того звіту Союза Народів слід додати, що свого рода невільництво є в відродженій Польщі. В польських дворах українські селяне мусять тяжко працювати на полі за 20—40 сот. без харчів, а польський уряд (польські ужонд еміграційні) торгує робітниками, висилає робітників на роботи до Франції. Там вони як попадуть, то вже мусять бути, поки французький підприемець хоче.

ДВІ МАМИ.

У кождого осібняка
Евиного роду
Є дві неньки гарнесеньких,
Як квітки з городу,
Одна ненька рідненська,
Що на світ зродила,
А друга — землиця ненька,
Що го схоронила.
Перша дбала, обнимала
Кождого маленьким,
А другая — пестить, тулить
В ямі холоднеській.
Перша, що на світ зродила,
Кілька літ пестила,
А другая холодная
На все схоронила.

П. В. Чайківський.

ДО ВСІХ ДОПИСУВАТЕЛІВ.

Просимо затямити соб:
1. — Дописі писати коротко.
2. — Виразно і читко.
3. — Лиш по одній стороні папіру.
4. — В дописах подавати лиш правдиві вісти.
5. — Писати лише про річи цікаві для усього загалу читачів, або бодай його значної части.
6. — В дописах нікого не переxвалювати без дійсної засуги.
7. — Не лаяти нікого особисто, ані не нападати, ані не зачіпати.
8. — Не жадати звороту допісй, якуб дописувателъ написав за кілька місяцев (коли її дуже потребує, може у себе оставити відпис).
9. — Не посилати „наглих" дописів з поміткою „в час" помістити, бо се звичайно тільки показує, що дописувателъ опізнився і хоче, щоб редакція се надоложила.
10. — Не присилати до редакції стихів і поезій недоладних щодо форми, або безвартних щодо змісту; а до того й не жадати звороту таких віршів.

ВИЙШЛА З ДРУКУ НОВА ШТУКА-ТЕАТРАЛЬНА П. З.:

БАНКИТИР УМЕР

комедія з сільського життя на три дії.

Виступає в сій штуці 14 осіб.

Ціна 35 центів.

Замовлення слати до книгарні „Свободи".

"SVOBODA"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

ВАЖКИЙ СПОМИН.

(З львівського Діла).

31. VIII. 1919 — 31. VIII. 1925.

Це був найкращий день в історії Галичини: коли її сини, втративши свої низенькі рідні хати, підійшли з гаслом волі під хороми Золотоверхого. Це був величний момент, коли вулицями Києва розлягся гомін від рівної ходи стройних рядів Галицької Армії. Це було свято, яке, здавалось, достойно завершить чергу великих національних свят, стільки разів видзвонюваних дзвонами Софійської дзвінниці.

Здавалось, що буде найкращим днем Галичини той день, у якому поява втомлених але щасливих постатей галицьких вояків на вулицях столиці Соборної України засвідчить в обличчі історії про велитенську творчу силу маленької країни у стін Карпат, у південно-східному куті непроглядних українських земель, та про грандіозну енергію її уроженців. Здавалось, що день 31. серпня 1919 року буде днем слави, здвигненої не словами, деклярціями й маніфестаціями, а дужим порівом могутнього діла.

Вийшло инакше. Поки сумерк наляг, день тріюмфу став одною із найприкрійших дат в історії України. Нищо у світі не є таке болюче, як непорозуміння, що довело до трагічних наслідків. Того, що сталося у Київі в дні 31. серпня 1919 року, не можна назвати инакше, як одним великим, страшним, ватіканивим у ще страшнійші дальшосягі наслідки, непорозумінням. Непорозумінням було допущення московських військ у центр здобутої української столиці, непорозумінням була стрілянина на майдані біля київської міської Думи, ще болючійшим непорозумінням була угода ген. Кравса з ген. Бредовим, яка Київ, визволений українськими, національними військами з під червоної влади, віддавала під прапором військової аполітичности під кормигу російському чорносотенству.

Та булоб грубою помилкою вважати випадковістю все те, що сталося у тих історичних днях. Цілий воєнний похід на Київ, вирішений всупереч порадам військових фаховців, був теж непорозумінням, — але ж постанова того походу й усі пізнійші події на київському терені були явищами, що зродились з атмосфери, яка тяжіла на всій українській революції: це була атмосфера дорівночної політики на коротку мету, веденої людьми, з яких кожний мав свою окрему думку, що про неї не знали найблизші, а то й густо-часто сам не звязував собі докладно, чого хоче й куди змагає.

Похід на Київ був актом політичної романтики, яка побідила над світоглядом політичного реалізму, що радив здобувати Одесу. Романтика у політиці ніколи не виграє. Але й не виграє така короткозорість й опортуністична тверезість, яка ось і проявилась у відношенні командування київської групи Галицької Армії до денікінських військ. Зуміти найти звязкову посередню лінію поміж імперативами національного ідеалізму та вимогами дійсности є саме завданням реальної національної політики.

День 31. серпня 1919 р. був одним із тих днів, які коштували нас найдорощше у пізнаванні власним досвідом правд давно відомих. Це був важкий день і важким є спогад про нього.

І. К-н.

ПРОГУЛЬКА ДО MAUCH CHUNK

"The Switzerland of America"

Зимний з „Switch Back" коліжової їзди через гори.

в Неділю, Жовтня 4-го

$2.40 ЗВОРОТНИЙ БІЛЕТ

Білети добрі лишень на прогульковім трені.

Лиш. Нью Йорк 9.07 А. М. (Hudson Tubular Subway). Лиш. Джерзи Сіті 9.22 А. М. (Exchange Place Station). Лиш. Ньюарк 9.50 А. М. (Elizabeth & Mecker Aves.). Прогульковий трен вертається з Mauch Chunk 5. P. M.

Тікети до набуття в Exchange Place або Journal Square. Телефон Інформаційного Бюра Montgomery 7111.

Lehigh Valley Railroad

The Route of The Black Diamond

КАЗОЧНІ СКАРБИ В ПАЛАТІ ЮСУПОВА.

В Москві в колишній палаті князя Юсупова натрапили на кількамільйонову знахідку. Від часу большевицької революції перемінено палату в військовий музей. Від якогось часу директор і дозорець зауважили на одній стіні риси, що все збільшалися. Постановили розвалити стіну. І вже небаром робітники найшлися перед криптою з найцінніщими ріжнородними скарбами; золота й срібна посудина, старі образи, дуже чудові дорогоцінности і т. д. Большевицький уряд призначив директорови й дозорцеві по сто тисяч рублів. Кажуть, що ця знахідка не перша. Недавно великі скарби (але не такі як князя Юсупова) найшли в домі Рябушинського, колишнього шефа бюра американського рятункового комітету.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ УЧИТЕЛІВ.

Голос вопіючого в пустині.

(З львівського Діла).

Приступаючи до ліквідації українських середніх шкіл, польська шкільна влада постановила осягнути ще й другу мету, згідну з „історичною місією" єднінування і сцілювання, а саме розігнати з ліквідованих гімназій і розсіяти по всяких глухих закутинах тих учителів-Українців, що як-небудь проявили себе в українському освітному й культурному, взагалі громадянському житті. Ця „місія" вімстилася на вчителях старших і молодших, більше й меньше діяльних, або й зовсім громадянсько-бездільних, тзв. книжкових „молях", кабінетних дослідниках, обтяжених сімєю і нежонатих, а всіх з огляду на недостачу помешканя звязаних зі своїм дотепершнім місцем осідку.

Переношуючі укази шкільної влади досягнули між иншим відомого вченого д-ра Йосипа Пеленського, секретаря „Просвіти" Ст. Шаха, Вол. Кузьмовича —, у Львові, Чубатого в Станиславові, Дм. Греголинського в Перемишлі і т. д.

Др. Йосип Пеленський, автор знаменитого твору „Галіч в дзеях шлукі середньовечній", виданого краківською Академією Наук, габілітант краківського університету, доцент київського державного університету, якого перенесено зі Львова до містечка Теребовлі на глухій провінції, робив заходи в кураторії, щоби не нищено позачиняних ним наукових праць і залишено його у Львові, де є відповідні архіви й бібліотеки. Та у відповідь одержав від таких „вчених", як Янер чи Янеллі, пораду, що в Теребовлі теж можна займатися науковою роботою.

Тоді др. Пеленський постановив повідомити про цю „місійну" акцію носіїв культури краківську Академію Наук. Текст його листа до Академії, поміщений в ч. 201 львівського „Дзєнніка людового", подаємо в дослівному перекладі:

До Високого Виділу Академії Наук в Кракові.

Міністр віроісповідань і просвіти 18. VII. 1925 зарядив ліквідацію чотирох гімназій з у українською мовою навчання, а саме у Львові 2, в Перемишлі і Тернополі та їх постепенну переміну на заведення в теорії утраквістичні, на самомуж ділі — польські.

Після важких ударів, нанесених українському національному життю, перш за все його шкільництву, приходить черга і на ті чотири огнища української середньої освіти, які здобуто в тяжких хвилях працею поколінь, а які тепер щезнуть під правлінням республиканської держави і свободолюбного народу — того народу, що сам перетерпів стільки у важких літах неволі. Заледве шість років цього правління, а вже воно записалося найсумнійше в історії тієї країни, хоч вона переходила вже бурливі хвилі і була пустошена довго під знаками місяця.

Наслідком наведеного закона шкільна Кураторія львівської округи приступила до перенесення і розпорошення окремих учителів тих нотирьох заведень, а в тому числі і до мого перенесення зі Львова до Теребовлі.

Як габілітант Ягайлонського університету і б. доцент київського університету, з довголітньою працею науковою і низкою публікацій, м. і. твором про Галич, виданим тамошньою Академією 1913 року, пригоговляючи до друку ще нові праці, які основність не може обійтися без потрібного осередка, архівів та бібліотек — жахаюся того перенесення, бо воно припинить мою працю і причинить шкоду науковому дорібку.

Крім цього нехай буде мені вільно висловити щирий жаль по змині того, що пізнав я колись і полюбив в мурах Вавельського города. Бо що було справді величавого у польського народа, що величністю і немов святістю якоюсь смирило йому і найтвердші серця, що скажилось на кривди нелюдські хрестом і сльозами на каменях святині королівської — все те на жаль кудись поділося сьогодня, а дало оті відносини, серед котрих я — тай не лиш я — тровлений як звірина безборонна на пустині, глядаю спасення, шукаю людий. Шукаю і надіюсь, що десь вони дококоне повянні бути!

З такою думкою і вірою пишу отих слів кілька і шлю їх до пристановища найсвітліших умів Польщі, піддаючи порушену справу їх вельми ласкавій оцінці.

Львів, дня 31. серпня 1925.

Др. Йосип Пеленський,
професор І. Академічної гімназії у Львові.

Та цей голос — є голосом повіючого в пустині . . .

КОРОТКА ІСТОРІЯ КОЗАЧЧИНИ

написав проф. Володимир Антонович, із передмовою самого про життя та діяльність Антоновича, із портретом автора, образами гетьманів, картою України і уваґами д-ра Мирона Кордуби. друге видання.

Ціна 65 центів.

"SVOBODA"

83 Grand Street. Jersey City, N. J.

СТАНДАРД БАНК

ЩАДНИЦЯ ФОНДІВ ФЕДЕРАЛЬНОГО, МІСЬКОГО І СТЕЙТОВОГО УРЯДУ.

ПРИЙМАЄ ОЩАДНОСТИ І ПЛАТИТЬ

4% РІЧНО

ВКЛАДАЙТЕ ВАШІ ОЩАДНОСТИ ДО БАНКУ, НЕХАЙ ПРИНОСЯТЬ ВАМ ВІДПОВІДНИЙ ПРОЦЕНТ.

ПІД ПОВНОЮ ГАРАНЦІЄЮ

— І —

ЗА НИЗЬКУ ОПЛАТУ

ПЕРЕСИЛАЄМО ГРОШІ ДО ВСІХ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ І ДОРУЧАЄМО ІХ ДОЛЯРАМИ НА ПРИЗНАЧЕНЕ МІСЦЕ.

ТЕЛЄГРАФІЧНА ОПЛАТА 75 ЦЕНТІВ.

БАНК ОТВОРЕНИЙ ДО 8-мої ГОДИНИ ВЕЧЕР.

ГОЛОСІТЬСЯ ДО:

THE STANDARD BANK, 55 AVE. B, NEW YORK CITY.

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

Сава Чалий.

(Історичне оповіданє).

(35)

— Та бо! Як би ви були не спокусили його. Гадаєте, що я не чула вашої клятьби ще в Немирові? Ще заки гетьман дарував вас Чалому? Гадаєте, що я не знала, чого Шаравські казав мені вартувати перед хатою тоді, коли ваші мама пішли до гетьмана і Шаравські лишився у вас? Не пустота балакає з мене, коли таке говорю. Я боюся, щоби Шаравські не вдурів і не наробив якої біди. Як впреся, то треба йому дати відчійного. Ті хлопи гадають, що вони дуже мудрі, а вони дурні. Одна баба перехитрить десять хлопів. І Чалий дурний і Шаравські дурний. Коби котрий з них повісився! Але з тої дурноти готов один або другий вам що вдіяти. Чалого не так боюся, бо він, як ще не засічений, то незабаром буде. А ще Шаравські голоден, як той вовк в зимі, коли товар зігнали в степу і заперли в загорожі. Ротов сказитися. Вірте мені, що не з пустоти плету таке.

— Мене справді бере жах, коли чую таке. Я не знала, що хлопи такі дурні. Може Шаравські не прийде?

— Він не приїхав би, коли сам Чалий просив його? Не користав би з дурноти мужа своєї любки?

— Що мені діяти, як приїде?

— На таке не треба богато часу. Як впреся, то може я вам поможу. Потому як вже будете в своїй хаті, і як Чалий буде мати якусь роботу, лекше буде. Щоби Шаравські ненавидувався до вас сюди, треба вам якнайскорше до тих ваших Степашок. І Чалий нехай зараз прийме службу у війску гетьмана.

— Чалий хоче лишитися на Запорожу, або осісти в Комарґороді.

— Не позвольте! Не позволю те, бо Шаравські наробить біди. Буде сюди вічно приїздити, буде напастувати вас. Як того буде забогато, то Чалому, хоч він який був дурний злізе полуда з очий. Прозрить і тоді горе Шаравському, горе вам.

— Коли таке чую, то мене жах бере. Хоч мені жаль Шаравського, то таки нема нішої ради, як спалити всі мости між мною і ним.

— Не спалите. А хоч би спалили, то се ні троха не поможе, бо Шаравські пробереся до вас бродом. Якийсь брід все знайдеся. Було не зачинати. Було не записувати йому свою душу.

— Добре тобі говорити, старий, пропаленій. Ти може вже не раз попекла собі пальці, отже тепер і на зимне дуєш. Мене морочила, палила жажда любови. Шаравські своїми нашептами доливав оливи до огню. Прийшла така хвиля, що мене був би опанував будь хто, не то Шаравські, котрого я любила і від котрого мене на силу відривали. Ту хвилю використав Шаравські. Досить з него. Я на хвилю вдуріла. Тепер треба мати розум і буду його мати. Щоби з Шаравським покінчити, таки лишуся тут, на Запорожу. Чейже я він зміркує, що для него небезпечно загаятися аж сюди. Як не доміркується, то сама скажу, щоби не навідувався до мене, бо Чалий вже має підзор і крутить носом. Шаравські гарний і здоровий хлоп, але трус. Більше не покажеся тут.

— Кажу вам, не треба було зачинати. Тепер вже запізно. Тепер мусите далі пити те повно, яке наварили. Тимбільше, що воно не гірке, а дуже солодке. І не пробуйте палити мостів бо незабаром самі будете відбудовувати їх. Затужите за ним, будете за ним дуріти.

— Як би не те, що небезпечно, то я не відпекувалась би його. Але тужити не буду, ані дуріти, бо се, що малаб від него, маю до схочу й без него. Чалий невтомимий.

— Гадаєте, що все будете спати так довго, як нині? Вам не навкучиться, але навкучиться Чалому. Я знаю хлопів. Що будете робити тут, як не будете цілу добу спати? Будете думати про Шаравського, будете тужити за ним, будете самі тягнути його до себе... посилати гінців, то що.

— Будуть дні, то хоч би я не хотіла, якась робота буде. Не буде коли думати про таке пусте.

— Діти ще не зараз будуть а Шаравські вже, е. Нині-завтра буде тут, зголоситься по обіцяне... А будуть діти, то... Чи не схочете, щоби час до часу дитину попестив її рідний батько? Очевидно, не помиляючи при тім мамуні... Що з того вийде, що поїмкує Чалий, як Шаравські раз коло разу буде заганятися, не знать чого на Запороже? Кажу вам, зараз відси до Немирова і до Степашок. Як будете обережні, то там Чалий не пронюхає нічого.

Зоська призадумалася. Тишину перебила Марина питанем:

— Чи ладити вечеру?

— Ти вдурїла? Ще білий день.

— Та що з того, що білий день? Скоро верне Чалий, ви зараз ляжете спати.

Зоська сміючися, вдарила Марину легко по лиці.

— Поганий я тебе писок, Марино!

Марина пішла роздувати огонь.

І нині, коли Чалий вернув, Зоська вже була в ліжку і знов приняла його докором.

— Та чим ще пізнійше прийшов. Ти як вийдеш з хати, то мабуть забуваєш, що маєш жінку.

— Бо я, серденько, нині дуже пізно вийшов з хати. Вже було полудне, коли ми вигреблися з поміж подушок. Чи се знаєчить, що я забув за жінку, коли замість встати досвіта і зараз іти між люди, виходжу з хати аж тоді, коли сонце вже зачинає спускатися в низ?

— Та я знаю; що муж не може цілу днину сидіти в хаті, не-начеб пришитий до спідниці. Але з того виходить, що нам годі лишатися в такій пустині, як Запороже. Ти маєш своїх людий, між якими тобі проходить днина, я мушу мати своїх. Бодай пару бабів.

— Таки справді не хочеш?

— Ні защо в світі!

— То може би до Комарґорода?

— Там буде не омного ліпше. Ліпше не гнівити гетьмана, з котрого ласки маєш мене. Що він скаже, як ти відкинеш його ласку? Його гнів може бути тобі небезпечний хоч би й тут на Запорожу.

— Я його ласки не відкидаю і не відкину. Я тебе не відішлю ні до него, ні до твоєї мами. Що раз в моїх руках, те й лишиться.

— Я не про себе говорю, а про инші його ласки, які відкидати і нерозумно і небезпечно. Говорю про Степашки і про полковництво.

— Рано ти ще инакше говорила.

— Рано ти говорив, я лиш кивала головою.

— Всеж таки кивала.

— Я годилася на все, що ти казав, бо мені... якось так було. Я ще не передумала сего. Аж коли ти пішов і так довго не вертав, я мала час все те обмірковати. Бо... бачиш, ми не все будемо тілько спати.

— Говориш розумно, не перечу. Тільки я чогось дуже не хотів би покидати сю вольну землю.

— Вольну, але скучну. Для козака, що поза кошем і шаблею не знає світа божого, тут добре, може й весело. Але для жінки, як не спить, тут страшна нудьга. Чи, Запорожці женяться?

— А чомуж би ні? Тільки в Січи нема жінок ні дівок. Впрочім поза Січию скрізь жонаті. І деякі Січовики мають жінки, тільки що ті жінки не мають до Січи приступу. Живуть в зимівках.

— І всі ті жінки Запорожців не втікають від своїх мужів?

— Та чого? Втікає хиба тоді, як муж бє ті. Але й тоді не всі.

— Для жінки тут страшно скучний світ.

— В тих сторонах, де більше людий, не скучно. Кождa баба має своє газдівство, має діти, має сусідів і сусідки.

— Я дякую за такі сусідки. То простий народ.

— Простий і не простий. Є й криві. Є шляхтичі і шляхтянки.

— Всі вони чужі мені. Я хочу між людий, котрих знаю і котрі мене знають від дитини. І маму хочу десь колись бачити. Мама сюди не приде. Вмерла би зі страху, заки доїхалаб.

— Може таки ще надумаєшся.

— Не надумаюся, бо я вже всьо обміркувала.

Марина принесла Чалому вечеру. Він зїв і також пішов спати. Оскільно міг спати.

— Не знати, чи нині також без сніданя сядуть просто з ліжка до обіду? — Марина ворготіла під носом, ідучи дати снідане. — Чи то не Шаравські нездіють? Таки він. То буде лютий, як почує, що вони ще в постелі! Треба зігнати їх.

Побігла до хати і затримала у дверї.

— А там що за дідько? — спитав Чалий.

— Іде Шаравські. Іде чвалом. Чалий схопився.

— Забалакай там його! — крикнув до Марини. — Не кажи, що ти що лиш зігнала мене з ліжка. Зараз вийду.

Чалий став скоро одягатися, Марина пішла на зустріч Шаравському.

— Полковник дома? — Шаравські спитав, надхавши.

— Дома, коло пані. Пані в ліжку, бо щось нездужають. Зараз піду і скажу що ви приїхали, то пан вийдуть до вас.

— Пані недужі? Що їй таке? Може простуда?

— Може простуда, а може врік хто. А може то з туги за ким.

— Та за ким би? За мамою? Аж я маю вам казати? Хиба ви не знаєте, кого вона любить? Може, як почує, що ви приїхали, то подужає.

— Ей ти, бабо, не плети дурниць. Як полковник почує, то не простить тобі. Ще й невинна жінка потерпить і я, замість приятеля, буду мати ворога. Іди скажи полковникови, що я приїхав. До хати, кажеш, не можна вступити?

— Та не можна, бо пані в ліжку. То ще пусте, що пані в ліжку. Але біля пані пан. Ви мабуть її нині не побачите.

— Мушу! Як не побачу її, то скажуся. Я так гнав сюди, що мені впав кінь. Се другий. І сей ледви дише. Я гнав так скоро, щоби тут мати перед собою цілу днину. Щоби було коли знайти нагоду... Думаю, що Чалий не сидить цілий день в хаті. Ти обіцяла помогти.

— Та поможу... як вона за той час не полюбила свого мужа... Бо Чалий здоровий хлоп.

— Між нами згода?

— Або я знаю? Я не питала. Пани про таке з наймичками не балакають. Пани тільки приказують, наймичка робить. Приказже пані впустити вас до хати, то впущу, не питаючи нащо. Прикаже пані зачерти перед вами двері, то запру, хоч би мала тими дверми вдарити вас в ніс.

— Ідиж, скажи, що я приїхав. Але живо!

— Та того живо? Вона й так до вас не вийде, бо недужа. Він вас до неї не впустить, бо вона в ліжку. Хиба, як кажу, може подужає, як почує, що ви тут.

— Скажи-йй, але так, щоби він не чув, що я тут і хочу з нею побалакати.

— Він сам скаже їй, бо йому ані в гадці, що між нею і вами може щось бути.

— Вже не балакай, але йди.

— Мені не треба йти, бо ось, бачите, що він вийшов, та йде сюди.

— Біжи до неї, скажи, щоби встала. Як Чалий не запросить мене до хати, то нехай вона вийде. Бодай нехай подивлюся на неї.

Марина пішла до хати, Чалий приступив до Шаравського.

— Ви неначе той птах, — Чалий промовив. — Так скоро туди й назад. Хиба не подаговдили мого діла в гроді і з гетьманом не балакали?

— Я і в гроді полагодив і з гетьманом балакав. Що я так скоро туди й назад, то се заслуга твого коня, котрого ти дарував мені. То справді птах, хоч крил не має. І гетьман дуже втішився твоїми кіньми. Саме такі, казав, за якими він вже давно питає, та не може допитати. Казав, що не пожалує! Ось посвідка з гроду. Зразу грамоти твого вінчання не хотіли вписати, бо ти не шляхтич і твоя жінка, вийшовши за тебе, втратила шляхотство, але як я показав гетьманську грамоту, в котрій ти полковником гетьмана, зараз вписалося. Боялися, щоби твоєї грамоти не вписав сам гетьман шаблею на хребті писаря. І тебе тепер всі бояться, бо полковник гетьмана коронного, то не чура ротмістра. Колиж ідеш до своїх Степашок?

— Або я знаю, коли, і взагалі що зроблю? Я гадав не використувати до два ласку гетьмана. Бодай до якогось часу. Оженившися, я набрав охоти відпочати бодай два роки, бодай рік.

— Дуже розумно. Я таксамо зробив би.

— Отже бачиш. Як осяду в Степашках, то гетьман не лишить мене в супокою і я сам не видержу. Не видержу без війська. За які дві-три неділі я зголосився би до служби. Инакше булоби, як би я лишився на Запорожу. Бодай рік. Відставши від гайдамаків, я й думати не міг би про військовий промисел. Бо я чейже не пішов би помагати Москалям бити Татар, чи якого иншого. Я мусів би сидіти дома і газдувати.

— То зроби так.

— Коли не йде. Є перешкода.

— Мабуть жінка не хоче?

— Ти вгадав. Зразу була згодилася. Тепер ні, тай ні.

— Ти газда. Жінка повинна йти за чоловіком.

— Не хочу, щоби казала, що я їй завязав світ.

(Дальше буде).

ЧАСОПИСЬ „СВОБОДУ" ЧИТАЄ ДО СТО ТИСЯЧ ЛЮДИЙ, ТОМУ ВОНА Є НАЙЛІПШИМ ПОСЕРЕДНИКОМ ДЛЯ ОГОЛОШЕНЬ.

ФАРМИ!

ДОБРА СПОСІБНІСТЬ набути добру фарму дешево, 200 акрів фарма, 130 орного поля, решта ліс і пасовисько, гірка, гарний сад, дім 9 комнат, 6 кущиця будинків в добрім стані, 20 корів, 2 коні, бугай, 300 курий, качки, гуси, безрогих, машинерія потрібна на фармі, добра фарма при місті, школа при фармі. Ціна $8500, готівкою $3000.

ФАРМА в Нью Джерзи, 116 акрів, 65 орного поля, решта пасовисько і ліс, сад, ріка, дім 8 комнат, 5 инших будинків, 10 корів, 2 коні, 150 курий, безрогих, гуси, вся машинерія і урожай, платора милі до міста. Ціна $6000, готівкою $2500.

P. OWDY,
1194 Avenue A, New York City.

ФАРМИ І ДОМИ НА ПРОДАЖ.

Фарма в стейті Нью Йорк, 290 акрів, дім 7 комнат, 7 инших забудовань, вода на фармі, сад, 40 акрів ліса, 30 корів, 7 коні, стадо курий, авто, фармерські машини, продається або заміняється на дім в місті. Ціна $12,200, готівкою $5,500.

Фарма в Bound Brook, N. J., 30 акрів, дім і чотири инші будинки. Ціна $4000, готівкою дуже мало. — Фарма 40 акрів, Ціна $4500, готівкою мало.

FRANK FILANOWSKY,
193½ St. Mark's Pl. (E. 8th St.), New York City.

ПО ПРИЧИНІ НЕЗГОДИ в родині американський фармер мусить продати свою дуже добру фарму при стейтовій дорозі, 5 минут до міста і 5 миль окружже ею фарму наоколо, 87 корів, 30 хлібок, 2 пари коней, 2 трактори, 2 троки до розвожування молока, будинки всі нові 2 роки як будовані, перед кождою коровою вода до пиття, сама стайня стоїть $20,000. Є ліс, сад і різні машини. Прихід за саме молоко 60 доларів денно, тижнево 420 долл. Ціна $46,000, половина або менше готівка. Хто бажає ся фарму купити без агента, прошу писати по своє ім'я, а я опишу докладно: MIKOLAI LAGODA, P. O. Box 211, Versailles, Conn. Tel.: 1526 — 1. 4 Norwich, Conn. 224-26

УКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА ЛІЧНИЦЯ

Д-ра И. ЗАМОСТЄ

Спеціялісти від внутрішніх, нервових женских, діточих скірних слабостий і акушерства. При лічниці спеціяльний кабінет і лабораторія для лічення хронічних мужеских і женских слабостий, крови і нервові і жолудкові слабости.

Офісові год.: денно від 10—2 і 5—8.
В неділі від 10—12.
193 Second Ave., New York City.
Tel.: Stuyvesant 9715.

ПОЕТИ І ПОЕЗІЯ.

Кождий поет, чи він більше талановитий, чи менше, має вроджений дар поетичний. Але жаден поет, навіть найбільше талановитий, не може розвинутись і удосконаловатись, коли не читає творів других поетів, а особливо — добрих поетів.

Навіть набільші поети писали свої твори під впливом других великих поетів іноді навіть других національностий.

Правда, не кождий поет вміє сей вплив відповідно використати, але також правда, що без того впливу поет останеться на тому початковому стані, на якому вперве взявся писати свої поетичні проби.

Длятого ся стара але все дуже добра вказівка для поетів: Читайте твори других поетів, не раз, але 10 разів! — а-всіди останеться золотою гадкою.

Українські поети повинні читати, як найбільше твори українських поетів.

В Америці є чимало українських поетів, а деякі з них вже доволі вибилися своїм таланом. Котрі вказалися більшими успіхами, безперечно більше читали. Але всі українські поети, все, і всюди повинні тямити сей заповіт: Читати як найбільше творів українських поетів.

Книгарня Свободи має на складі такі збірники українських поетів.

Гайдамаки. Т. Шевченка	.50
Кобзар, повний ілюстрований збірник віршованих творів Т. Шевченка (брош.)	1.50
Кобзар Т. Шевченка, 707 строфи в оправі	2.50
Твори Тараса Шевченка в 3-ох томах (в оправі)	8.50
Твори Тараса Шевченка в 5-ох томах, в оправі	15.00
З верхів і низин, збірник поетичних творів Івана Франка, в оправі	3.40
Писання Богдана Лепкого, з нарисом його літературної діяльности. Вид. Рідний Край. Том І. Вірші, том II. Проза. В полотнинній оправі	5.50

На сей цінник зложо таксамо 25% скарту, коли замовлене виносить поднад $2.00. Гроші або мойі-ордери слати як адресу:

„SVOBODA"
Grand Street, Jersey City, N. J.

ДОПОМОГА ГОЛОДНОМУ СЕЛУ І ЦЕНТРАЛЬНІ ОРГАНІЗАЦІЇ.

Центральні установи які мин. року в дні 6. серпня утворили під патрон. Краєвого Тов-а „Сільський Господар" у Львові Комітет допомоги селу задля переведення озимих засівків, придучившися до акції веденої з весною 1925. р. через центральний Комітет Допомоги Голодному Селу.

I. Краєве Тов-о „Сільський Господар" співділало при основуванню Комітету Допомоги Голодному Селу і на громадських зібраннях відбутих дня 6. і 13. марта ц. р. обняло через свого делегата віцепрез. Юліяна Павлиховського реферати про економічне положення нашого села. Громадські зібрання, відбуті в тих днях, занайомившись з положенням, створили Центральний Комітет Доп. Голодному Селу. В часі його акції співпрацював з ним „Сільський Господар" найкращійше, обмінюючись з ним матеріялами про положення нашого селянства і заступаючи на основі спільних матеріялів інтереси нашого селянства перед центральною владою й у воєвідських комітетах засівових у Львові, Станиславові і Тернополі. Філії і кружки „Сільського Господаря" працювали по директивам, уділеним спільно з центральним комітетом по аналізогічних комітетах повітових і сільських. Рівнож по елементарних нещастях повени і дощів заступало Тов-о „Сільський Господар" інтереси селянства у воєвідствах і центральнім правительстві у Варшаві через своїх делегатів в особах віцепрез. Остапа Луцького і Юліяна Павлиховського. Інтервенції Тов-а „Сільський Господар" в Державнім Банку Земельнім у Варшаві на уділення кредитів для нашого селянства, не вважаючи на обіцянки уділені відпорученим Тов-а дня 6/VII. ц. р., не увінчалися успіхом. Наша кредитова кооперація не була заакредитована через Державний Банк Земельний у Варшаві. Дрібні кредити селянству уділило правління через Польську Центральну Касу зарібкових спілок.

II. Краєвий Союз Ревізійний видав спільну відозву з Центральним Комітетом Допомоги Гол. Селу звернену до кооперативної організації в краю, яка радо приймила на себе обовязки накладені їй Комітетом і переймала розділ грошевих квот, закупно споживчих середників і розділ збіжа, доставлюваного Комітетом для голодуючих.

Президія Краєвого Союзу Ревізійного зайнялася збіркою грошевих датків від центральних інституцій у Львові в користь Центрального Комітету Доп.

III. Центральний Кооп. Банк „Краєвий Союз Кредитовий" уділив приміщення Краєвому Комітетови Доп. Селу і на інтервенцію комітету уділив 9-ти кредитовим кооперативам в краю кредити для поратування голодуючих в квоті 34.500 зл.

IV. „Центросоюз", узнаючи катастрофальне положення нашого села, не зважаючи на скрутне положення в добуванню кредитів, отворив своїм підорганізаціям, головно повіт. союзам кооператив, на час допомогової акції кредити разом на суму около 120.000 зл. Підорганізація Центросоюзу зайималася рівнож розділом збіжа, доставленого через Центральний Комітет допомоги голодуючим.

V. „Народна Торговля" виплатила одноразово в користь Центрального Комітету у Львові 1000 зол., а в користь комітету потерпівшим від повени в Перемишлі 50 зол.

Акція допомоги з боку „Нар. Торговлі" ведена була трояким шляхом: Безпосередню акцію в краю розвинула „Народня Торговля" отвираючи повіт. союзам кооператив і кооперативам I. степені товаровий кредит в сумі около 30.000 зол. До повіту Мостиска вислала Народня Торговля разом 75.000 кг. кукурудзи до розпродажи потерпівшим, понадто уділила кредитовому т-ву „Народній Дім" в Мостисках товаровий кредит на 31.100 кг. кукурудзи, платний в осени ц. р. З цього кредиту скористало в Народнім Домі 15 потерпівших громад. Товариську співпрацю з Центральним Комітетом Допомоги Гол. Селу вела „Народня Торговля," уділяючи йому зібрані собою дані, переймила і магазинувала збіжжа, висилане Центральним Комітетом до повітів: Мостиска, Перемишль, Самбір, Станиславів, Коломия і Сянік.

Н. Торговля також співділала при веденню акції допомоги голодуючим з боку уряду. З огляду на те, що міністерство праці і суспільної опіки поручило старостам акцію допомоги перевести при домочи місцевих кооперативних організацій, зголосила Народня Торговля свою готовість занятися акцією уряду в повітах: Мостиска, Перемишль, Самбір, Дрогобич і Сянік, положених на території львівського воєвідства. Тернопільське воєвідство акції не вело, а станиславівське вело безпосередно через староства.

З пяти староств тільки старосство в Сяноці і Мостисках — по части — оперло переведення акції на Народню Торговлю. З рамени староства видала Народня Торговля в Сяноці частинно даром а частинно за половину дарової ціни в місяці маю і червні ц. р. 49 сотнарів кукурудзяного грисіку, 29 сотнарів ржи і 1 сотнар житньої муки. З цієї допомоги скористало 25 громад. З рамени староства в Мостисках розділила Народня Торговля 1 вагон кукурудзи.

VI. Тов. „Дністер," Народня Гостинниця, Земельний Банк Гіпотечний уділили Центральному Комітетові значнійші підмоги.

З огляду на тяжке положення нашого селянства і безвиглядність допомоги з боку уряду, центральні інституції готові є по силам своїм й на дальше провадити допомогову акцію.

КОНСЕРВАТИВНІ ІНДІЯНИ.

Найбільшими консерватистами в світі є мабуть Індіяни, що живуть понад Сан-франціськанським заливом в Каліфорнії і живуть там точно так само вже поверх три тисячі літ, — як не більше. До такого переконання прийшов професор А. Л. Кребер з Каліфорнійського Університету, на основі розкопок старих, в части вже залитих і замулених індіянських осель понад заливом, причім дробув на верх індіянське село, якому рахує не менш, як 3,500 літ.

Трийцять пять століть тому — це час, коли Греки облягали Трою і цар Соломон будував свою святиню, коли ще навіть грецька цивілізація не почалася а предки теперішних Англійців, Французів, Німців, Славян, були повними дикунами, — і в той час в Каліфорнії жили собі Індіяни точнісенько так, як тепер живуть. І після трийцяти пять століть цивілізаційних перемін і переворотів в світі в житню їх нащадків ніякої зміни нема.

Та постійність і консерватизм індіянської цивілізації є дуже характеристичні. Навіть в чорношкірих дикунів африканських не можна стрінути нічого подібного. І коли навіть допускати, що розкопані індіянські села не загинули 3,500 літ тому (професор Кребер оцінює їх давнину на що найменші стільки), а пізніши, хочби й тисячу чи дві тисячі літ пізніш, то й одно останне тисячелітя бачимо велитенські цивілізаційні переміни по всім світі — в Европі, в Японії, в магометанських країнах, в Китаю, навіть в Центральній Азії, — і тільки цивілізація в тій частині Америки ні трохи не змінилася.

Своє твердження професор Кребер опирає на факті, що всі виконані ним предмети є точно такі самі, як їх тепер уживають каліфорнійські Індіяни. Їх передісторичні предки їли таку саму страву, так само її варили, так само виправляли і шили шкіри, ткали такі самі килими і плели такі самі коші.

Будували свої хати з такого самого матеріялу і так само, як будують їх теперішні Індіяни в Каліфорнії й жили такими самими, по тому самому пляну будованими невеликими селами, приблизно по сто мешканців кожне. Є сліди навіть, що гості заїздили в село і так само їх приймали трийцять пять століть тому, як тепер приймають.

Навіть релігія не змінилась на протязі того довжезного часу. Тих самих чарів, що в історичних часах „сповняли своє завдання", ще й тепер уживають, з таким самим успіхом. Одним словом, вся основна культура пережила три тисячелітя без ніякої зміни.

—o—

Тепер кождий Українець буде мати свою бібліотеку!

ЧИТАЙТЕ!

Се вже неоспоримий факт, що читанне книжок не тільки хосенне для человіка тому, що человік набирає розуму і широкого погляду на світ, але воно підносить человіка високо понад рівень буденного життя. Человік в одній хвилі може переноситись без труду і клопоту і видатків з автором (письменником) в рідні краї; може пригляднутись, не виходивши з хати, як виглядає край і життє людий, котрі тисячі миль далеко від нього живуть. Може плакати і радуватись разом із людьми, про котрих життє він в книжці читав. Може заглянути глибоко в душу тих людий, про котрих в книжці пишеться. Одним словом, добра книжка се найкрасша забава, найкращий товариш людського життя, найкращий засіб до ушляхотнення человіка.

Цивілізація і поступ світа розпочались доперва тоді, коли виграднено письмо, і коли не було письма, а ще більше колиб не було друку, світ навіки позістав би диким, не цивілізованим, бо все, що человік видумав, все, що человік нового придбав, — се він списав у книжках і передав потомности.

Отжеж, як бачите, книжка се найбільший засіб цивілізації. Тож кождий, чи малий чи великий, чи мущина чи женщина, повинен черпати цілюще добро повною жменею із сеї керниці цивілізації, як се роблять всі другі культурні народи.

Книгарня Свободи, котра є власностю У. Н. Союза, продає здавна українські книжки, головним чином задля ширення просвіти і знання, бо яко національна, культурна установа воне має на меті бизнесу тільки культурну місію.

В останніх роках книгарня Свободи придбала з Европи найкрасші твори наших давніх і теперішніх письменників.

Їх твори повинні бути в кождій українській хаті, бо в культурних людий в кождій хаті повинна бути бодай маленька рідна бібліотека.

Що може Українець або Українка говорити про культурний скарб своєї рідної нації, коли в їх хаті нема ані знаку тої культури? Ані одніської красної української книжки?

Таж трецінь від часу до часу до хати прийдуть сусіди, знакомі, або сторонні і спитають-ся: Де Ваші українські книжки? Чи Ви час від часу вечерами не перечитуєте собі і дітям українських книжок?

Щоб сій недостачі зарадити, постановила книгарня Свободи пійти на зустріч читачам Свободи і членам Свободи і отсим розписує

НЕБУВАЛУ ДОСІ ПРОДАЖ КНИЖОК З ПРЕМІЯМИ.

Беремо так, що кождий читач Свободи або член У. Н. Союза купує або може купити українських книжок за 2 доляри річно.

Се видаток для себе, для сього духового скарбу, раз у рік, невеликий.

10,000 Українців може тільки видати у рік, а колиб вони видали ту маленьку суму всі разом, то книгарня Свободи дістала-б разом значнійшу суму гроша, за яку придбала-б десятки книжок з Европи, а також видала би тут чимало гарних, хосенних і дуже потрібних для американських Українців книжок.

Все те можливо зробити і то в скорому часі, як лиш буде охота у кождого з нас сею справою дійсно і то зараз заінтересуватись, а не відкладати на завтра, а із завтра на позавтра і т. д.

Книгарня Свободи хоче сю акцію улекшити і що загал до неї заохотити, признає купующим книжки великі премії.

І так:

Хто пришле $1.00, має право вибрати собі книжок

за	$1.25;
2 за	$2.50;
3 за	$3.75;
4 за	$5.00;
5 за	$6.25;

До премій не входять шкільні книжки як: Буквар, читанки II. кляси і III. кляси.

Хто пришле грошей більше, має розмірно таксамо право дістати книжок вартости більше процентово.

Тож просимо часу не гайти, а спішитись, поки є сі премії в силі.

ВИЙШЛА З ДРУКУ ДАВНО ОЧІКУВАНА

НОВА РАХУНКОВА КНИЖОЧКА

З ІНФОРМАЦІЯМИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ З ДОДАТКОМ ДРУГИХ ЦІКАВИХ ВІДОМОСТИЙ.

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.

Замовлення разом з грішми посилати на адресу: „SVOBODA," 83 Grand St., Jersey City, N. J.

УКРАЇНЦІ В МАРОКО.

Гей розізлялось ти руське горе
Геть по Европі і геть поза море.
Іван Франко.

До редакції „Укр. Прапору" в Берліні зайшов 10. м. м. небуденний гість: 6. жовнір чужоземного французького легіону в Мароко. Називається Федько Папушка, літ 26, родом з Заріччини в Галичині. За часів визвольної війни був жовніром Української Галицької Армії (городецький курінь). Брав участь в боях за Львів; підчас славного наступу від Чорткова попав був у полон під Язлівцем. З табору полоненних разом з 700 иншими стрільцями вивезено Папушку нібито на роботу до Франції, а в дійсности аж на Малагаскар. Звідси приділили його Французи до чужоземного легіону в Мароко, той його частини, яка була розміщена на области туніського „протекторату." Чотири доки був Папушка в легіоні, вивчив французьку й арабську мову, а що знає він крім української, польської та німецької дуже добре також російську мову (в часі великої війни був він 3 роки в пермській губернії як вітікач з Галичини), то разом володіле 6-ти мовами. Як на селянина, то знає дуже багато мов і се хіба найкраще свідчить про велику інтелігенцію нашого селянства. Дуже важні відносини у французькім легіоні приневолили його до втечі. Разом з двома німецькими втікачами вдалося йому на грецькім кораблі дістатися в січні с. р. до Еспанії, а звіди до Амстердаму. Правом „шупасу" через Люксембург,, Трієр, Мінхен Липськ дістався він до Берліна. Історія його втечі-подорожі належить до гатунку сенсаційної літератури. Він обіцяв списати сю історію в усіх її подробицях для редакції „Укр. Прапора."

П. Федько Папушка заявляє, що у всіх частинах французького легіону в Африці є більше ніж тисячка Українців. Росіян є багато більше, а найбільший контінгент легіону з европейських народів становлять... Німці. Українців — Галичан є кількасот. Значну частину становлять ті, що ріжними шляхами вибралися були на роботу до Франції. Українці — Придніпрянці попали до Африки разом з Врангілівцями, з якими і в Африці товаришують. В легіоні людина нічого не значить; зараз після приділення до військової частини французьке начальство вибиває на тілі кождого нового жовніра чило і трактує людину як „число", гірше худоби. „Освоювання" такого „числа" на військових вправах відбувається з початку ще доволі лагідно, опісля стає чимраз гірше.

Нещасна доля легіонарів, які попадають в руки туземців в горах! Бувае іноді, що в гірських провалах Кабилі для порятунку здоровля відбувають відпруску в січні с. р. і тоді ще не було формальної війни в Мароко.

Випитувати за нашими людьми в Мароку найкраще по адресі: I. Rg. Legion Etranger Cavalierie, Protectorat Tunisien (Afrieque), Sousse.

І КУРИ ХОТЯТЬ ЗМІНИ СТРОЮ.

Пані Герман Ленц, з Гемонд, Індіана, має незвичайно вибагливу курку, яка що року набирає иншої барви пера. Два роки тому курка була цілком біла, як сніг, минувшого року біле пір'я було прикрашене поверх двайцятьма чорними перами, а сего року курка має вже зовсім чорне пір'я.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всіх наших читачам, що приєлючи до ощіщення рівнй оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошенням присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути присилана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане з оголошенню одно слово числити 2 ц. коли таке оголошенне має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платитися 60 ц. за раз. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрим оголошення мають бути відписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 день перед днем виходження їх в часописи, так що колибн вимагало сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не сповнять приписаних і придержуватися нижше поданих правил, не можуть відтак нарікати на часопись, яке неповністю їм оголошення чи оголошень.

Адм. „Свободи".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ПОШУКУЮ женщини або дівчини до опіки 3-літної дитини. Платня після умови, неділі вільні. Голоситися до:
Mr. J. TYCZYNSKI,
67 W. 8th St., New York City. 223-26

ПОШУКУЮ самотної господині до заряду дому до фарми у відлиці від близші інформації прошу голосити на подану нижше адресу:
D. M. KOCABA,
R. F. D. 1, Box 190, Freehold, N. J.

МАЮ ДІМ до спридажі, на дві родини, 8 кімнат, у добрім місці, з окремою гаражем на два моторциклі, дім має зверх каміннй, лота 100x25, продаю задля недуги з спільником. Ціна дому $5500. Голоситися: Д. П. П. КРЕЛІК, 116 Morris Ave., Newark, N. J. 224-26

НА ПРОДАЖ
БУЧЕРНЯ, ГРОСЕРИЯ, КЕНДИ І ЦИГАР ШТОР,
добра місцевість, дім великої кімнати до мешкання, ліс. Голоситися від 4 до 6 вечір.
174 PINE ST., JERSEY CITY, N. J. 222-26

ВЗОРИ
UKRAINIAN BAZAR,
168 E. 4th St., New York, N. Y.

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ! ПОЗІР!

Шановні Громадяни! Невже ви і досі не читали нової книжки про боротьбу українського народу за волю, з отаманом Мазепою і иншими?

Шановні актори українських театрів в Америці! Чому не готовите до представлень нову драму о 4-ох діях за революційний рок: 1918-2-й. Новозложивого, під назвою „ДЕ ВОЛЯ, ТАМ ПРАВДА І ДОЛЯ", яка буде мала великий успіх?! Книжку можна дістати в найбільших книгарнях Нью Йорку.

„Січовий Базар", 34 East 7th Street.
Книгарня П. Петрів, 157 E. 4th St. New York, N. Y.
H. E. Smolen, Ukrainian Books, 3 Lenox Ave., New York, N. Y.
Книгарня „Дніпро", 144 East 7th St. New York, N. Y.
Видавництво „Чорноморець", с/о H. M. Boorlivy, 196 E. 3rd St., New York.
Ціна книжки 35 цит. Купуючим більше 10-ть кн. значний опуст. Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші посилати наперед.

ДОБРА РАДА.

Переходячи вечером міським парком затримавсь я коло гуртка молодих українських робітників, котрі окружили старого Панька і цікаво слухали його опов'ідання.

Паньо говорив так гарно, що як любо було слухати. Почав говорити якто в давну давнину в одному селі жили собі люди, помагаючи один другому в тяжкій мужицькій праці, як то в них гарні порядки були, про їх волю і свободу, як доки нечисть сила не принесла в село боярина, котрий загарбав ліс громадський, поле, полонини і старався робити всякі шкоди громаді, щоб людий поробити собіе рабами. Говорив й про чудову долю боярина, котра подобила мужицького сина, про війну і т. д., а в кінці сказав:

— Хлопці! Цікава се історія; написав її Іван Франко під назвою: Захар Беркут. Кождий з вас повинен її перечитати та набрати розуму, відваги і пробойства, бо якраз тепер нам треба стуцати сідлами тих наших давних героїв і помагати нашим братим прогнати ворога з рідного краю.

Пішіть $1.50 мой-ордером або мяшками до Свободи, 83 Grand St., Jersey City, N. J., а відворотною почтою дістанете Захар Беркут, котрий вклад вам шлях і додасть відваги до боротьби за рідний край.

ЮЛІЯ ЯРЕМА
РУСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ВИПИСУЄ КЕРИЧІ НА ВЕСІЛЬ, ХРЕСТИНИ І ВСЯКІ ІНШІ ЗАБАВИ.
129 E. 7th ST., NEW YORK CITY
Telephone: Orchard 2565

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЯ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".